

Sygn. akt III KK 643/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Katarzyna Wępa

sprawy **T. J.**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 27 lutego 2020 r.

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w G. z dnia 5 czerwca 2017 r., sygn. akt

VI K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i przekazuje sprawę
Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

T. J. i R. N. zostali oskarżeni o to, że w dniu 18 stycznia 2017 r. w m. D., gm. S., pow. b. woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu usiłowali dokonać zaboru w celu przywłaszczenia trzech sztuk kłaczy o łącznej wartości 19.000 złotych na szkodę S. J., lecz zamierzonego celu nie osiągnęli z uwagi na postawę pokrzywdzonego, tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k.

W toku postępowania przygotowawczego zaistniały uzasadnione wątpliwości co do poczytalności podejrzanego T. J. w związku z rozpoznaniem u niego podczas pobytu w 2005 roku w Samodzielnym Wojewódzkim Publicznym Zespole Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w R. ostrych wielopostaciowych zaburzeń psychotycznych z objawami schizofrenii. Wobec powyższego Prezes Sądu Rejonowego w G. zarządzeniem z dnia 18 kwietnia 2017 r., sygn. akt II Kp (...) wyznaczył podejrzanemu T. J. obrońcę z urzędu w osobie adw. K. B. (k. 64).

W dniu 26 maja 2017 r. prokurator skierował do Sądu Rejonowego w G. na podstawie art. 79 § 4 k.p.k. wniosek o cofnięcie ustanowionego z urzędu obrońcy w osobie adw. K. B. dla podejrzanego T. J. (k. 70).

W dniu 30 maja 2017 r. Prokurator Rejonowy w G. skierował do Sądu Rejonowego w G. akt oskarżenia przeciwko T. J. i R. N. oskarżonym o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. (k. 80).

Zarządzeniem z dnia 5 czerwca 2017 r. sprawa została skierowana na posiedzenie w celu wydania wyroku nakazowego (k. 81). Jednak Sąd Rejonowy w G. nie wydał postanowienia stwierdzającego, że ustały warunki obrony obligatoryjnej określone w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. i nie zwolnił obrońcy oskarżonego T. J. z jego obowiązków.

Sąd ten natomiast wyrokiem nakazowym z dnia 5 czerwca 2017 r., sygn. akt VI K (...), oskarżonych R. N. i T. J. uznał za winnych popełnienia zarzucanego im czynu, tj. przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. i na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 37a k.k. i w zw. z art. 34 § 1 k.k., art. 38 § 1a k.k. i art. 35 § 1 k.k. wymierzył każdemu z nich karę 8 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym.

Wyrok nakazowy odnośnie oskarżonego T. J. uprawomocnił się w dniu 24 czerwca 2017 r. Zarządzeniem z dnia 6 czerwca 2017 r. (już po wydaniu wyroku nakazowego) na podstawie art. 79 § 4 k.p.k. cofnięto podejrzanemu T. J. prawo do obrońcy z urzędu, z uwagi na fakt, że biegli lekarze psychiatrzy stwierdzili, że poczytalność podejrzanego zarówno w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu, jak w czasie postępowania nie budzi wątpliwości i może on prowadzić obronę w sposób samodzielny i rozsądny (k. 98).

Kasację od tego wyroku na korzyść skazanego T. J. złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny zarzuca rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 79 § 4 k.p.k. w zw. z art. 501 pkt 3 k.p.k. polegające na rozpoznaniu sprawy w postępowaniu nakazowym i wydaniu wyroku nakazowego pomimo istnienia w chwili wyrokowania okoliczności uzasadniających obronę obligatoryjną oskarżonego T. J. na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym.

Wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w G. z dnia 5 czerwca 2017 r., sygn. akt VI K (...) w odniesieniu do oskarżonego T. J. został wydany z rażącym naruszeniem przepisów prawa procesowego, wskazanych w zarzucie kasacji, stanowiących bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Rację ma skarżący podnosząc, że z chwilą ustanowienia dla oskarżonego T. J. obrońcy z urzędu - co nastąpiło zarządzeniem Prezesa Sądu Rejonowego w G. z dnia 18 kwietnia 2018 r. - udział obrońcy w postępowaniu miał charakter obligatoryjny a konieczność działania obrońcy w postępowaniu nie odpada automatycznie z chwilą wydania przez biegłych psychiatrów pozytywnej opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego.

Zgodnie z art. 79 § 4 k.p.k. uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, sąd wydaje postanowienie stwierdzające, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba, że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu. Literalne brzmienie tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że dopuszczalność wydania przez prezesa sądu lub sąd

postanowienia o zwolnieniu obrońcy z obowiązku świadczenia pomocy prawnej oskarżonemu, uzależniona jest od uprzedniego stwierdzenia przez sąd rozpoznający sprawę, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Autor kasacji prawidłowo powołał treść orzecznictwa Sądu Najwyższego, z którego jednoznacznie wynika, iż obrona obowiązkowa w wypadkach wskazanych w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. ustaje dopiero z chwilą wydania przez sąd postanowienia w tym przedmiocie (por. wyrok SN z dnia 16 stycznia 2018 r., sygn. V KK 450/17, LEX nr 2425909; wyrok z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. V KK 506/17, Prok. i Pr. - wkł. 2019/3/9, KZS 2019/3/24).

W niniejszej sprawie Prezes Sądu Rejonowego w G. zarządzeniem z dnia 6 czerwca 2018 r. cofnął oskarżonemu prawo do posiadania obrońcy z urzędu, nastąpiło jednak to już po wydaniu wyroku nakazowego, tj. po dniu 5 czerwca 2018 r. Oznacza to, że w chwili wyrokowania istniała jeszcze wobec skazanego obrona obowiązkowa a przecież zgodnie z treścią przepisu art. 501 pkt 3 k.p.k., jedną z negatywnych przesłanek wydania wyroku nakazowego jest sytuacja, gdy zachodzi któraś z okoliczności, o których mowa w art. 79 § 1 k.p.k.

W tych warunkach rację należało przyznać skarżącemu, że w niniejszej sprawie, w części odnoszącej się do oskarżonego T. J., zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., bowiem przeprowadzono postępowanie pod nieobecność obrońcy oskarżonego. Nadto wydano wyrok w trybie nakazowym z obrazą art. 501 pkt 3 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy, akceptując, poza tym wszechstronną argumentację zawartą w uzasadnieniu kasacji, orzekł jak w wyroku.